

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ Ірина Ковтун
(підпис)

_____ 2020 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ДЕМОГРАФІЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	3
1.2.	Лекції	4
1.3.	Семінарські заняття	6
1.4.	Самостійна робота студентів	11
1.5.	Індивідуальні завдання	16
1.6.	Підсумковий контроль	21
2.	Схема нарахування балів	23
3.	Рекомендовані джерела <i>(в розрізі тем дисципліни)</i>	25
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	30

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Демографія як самостійна суспільна наука	8	2	2	-	-	4
2.	Джерела даних про населення і демографічні процеси	15	4	4	-	-	7
3	Загальні показники чисельності і структури населення та їх динаміки	15	4	4	-	-	7
4	Шлюбність і розлучуваність як демографічні процеси	15	4	4	-	-	7
5	Народжуваність і репродуктивна поведінка населення	15	4	4	-	-	7
6	Смертність, тривалість життя і поведінка самозбереження населення	15	4	4	-	-	7
7	Відтворення населення	8	2	2	-	-	4
8	Міграції населення: сутність, класифікація	9	2	2	-	-	5
9	Взаємозв'язок демографічного та соціально-економічного розвитку	8	2	2	-	-	4
10	Демографічна політика в епоху депопуляції	8	2	2	-	-	4
	Всього годин	120	30	30	-	-	60

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Демографія як самостійна суспільна наука	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5.	Об'єкт і предмет демографії. Населення як об'єкт вивчення демографії. Демографічні структури і процеси. Взаємозв'язок демографії з іншими науками. Демографія і соціологія: спільне та відмінність.	
2.	Джерела даних про населення і демографічні процеси.	4
2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5.	Джерела даних про населення. Сутність переписів населення. Вимоги до переписів населення. Поточний облік демографічних подій. Списки і реєстри населення. Спеціальні вибіркові обстеження населення.	
3.	Загальні показники чисельності і структури населення та їх динаміки	4
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5.	Абсолютні показники чисельності населення. Відносні показники динаміки чисельності населення. Структури населення: сутність, види. Стать і статева структура населення. Співвідношення статей. Вік і вікова структура населення: поняття, класифікація. Типи старіння населення.	
4.	Шлюбність і розлучуваність як демографічні процеси	4
4.1. 4.2. 4.3. 4.4.	Шлюб як соціологічна і демографічна категорія. Шлюбно-сімейна структура населення. Поняття сім'ї та домогосподарства. Шлюбність як демографічний процес. Абсолютні та відносні показники шлюбності. Розлучуваність як демографічний процес. Абсолютні та відносні показники розлучуваності. Чинники розлучуваності.	
5.	Народжуваність і репродуктивна поведінка населення	4
5.1. 5.2. 5.3. 5.4.	Демографічне поняття народжуваності. Народжуваність і плодючість. Абсолютні та відносні показники народжуваності. Динаміка народжуваності населення України. Репродуктивна поведінка населення: поняття та структура.	
6.	Смертність, тривалість життя і поведінка самозбереження населення	4
6.1. 6.2. 6.3. 6.4. 6.5. 6.6. 6.7.	Демографічне поняття смертності. Ендогенні та екзогенні причини смерті. Показники рівня смертності. Абсолютні та відносні показники смертності. Смертність за причинами. Міжнародна класифікація хвороб, травм і причин смерті. Динаміка смертності населення України за причинами смерті. Очікувана тривалість життя та її регіональні особливості. Концепція епідеміологічного переходу. Поведінка самозбереження.	
7.	Відтворення населення	2

7.1.	Відтворення населення: поняття і сутність.	
7.2.	Гіпотеза Т. Мальтуса у загальній теорії відтворення населення	
7.3.	Особливості відтворення населення через призму концепції демографічного переходу	
7.4.	Історичні типи відтворення населення	
7.5.	Показники відтворення населення. Брутто-коефіцієнт відтворення населення. Нетто-коефіцієнт відтворення населення.	
8.	Міграції населення: сутність, класифікація	2
8.1.	Міграції, їх сутність і класифікація. Класифікація міграцій:	
8.2.	Показники міграції. Абсолютні та відносні показники міграції.	
8.3.	Взаємовплив міграцій та відтворення населення.	
8.4.	Трудова міграція населення. Мобільність населення.	
8.5.	Динаміка міграційних процесів в Україні.	
9.	Взаємозв'язок демографічного та соціально-економічного розвитку	2
9.1.	Характеристики населення та їх роль в економічному зростанні країни.	
9.2.	Роль загальної теорії народонаселення.	
9.3.	Основні категорії теорії народонаселення. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України.	
10.	Демографічна політика в епоху депопуляції	2
10.1.	Проблеми демографічного розвитку в Україні. Основні напрями формування демографічної політики в епоху депопуляції.	
10.2.	Державна демографічна політика: сутність та напрями реалізації.	
	Усього	30

1.3. Семінарські заняття

1.3.1. Тематики та питання семінарських занять і методичні рекомендації до їх опрацювання

Семінарське заняття 1

Тема 1. Демографія як самостійна суспільна наука

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Об'єкт і предмет демографії.
- 1.2. Населення як самовідтворювана сукупність людей і об'єкт вивчення демографії.
- 1.3. Природний, механічний, соціальний рух населення.
- 1.4. Демографічні структури і процеси.
- 1.5. Взаємозв'язок демографії з іншими науками.
- 1.6. Демографія і соціологія: спільне та відмінність.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: демографія, населення, відтворення населення, народжуваність, смертність, зміна поколінь, природний рух населення, механічний рух населення, соціальний рух населення, склад населення, демографічні процеси, демографічні структури, статеві структури населення, вікова структура населення, шлюбна і сімейна структура населення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- походження терміну “демографія”;
- зміст терміну “статистика населення”;
- історія виникнення та розвитку науки “демографія”;
- методологічні засади демографії.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Джерела даних про населення і демографічні процеси

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Основні види первинної демографічної інформації. Джерела даних про населення.
- 2.2. Категорії населення у статистиці населення.
- 2.3. Сутність переписів населення. Вимоги до переписів населення.
- 2.4. Основні принципи та методи проведення переписів населення
- 2.5. Поточний облік демографічних подій.
- 2.6. Списки і реєстри населення.
- 2.7. Спеціальні вибіркові обстеження населення. Відмінності між статистичним обстеженням і соціологічним дослідженням.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: демографічна інформація, первинна демографічна інформація, вторинна демографічна інформація, перепис населення, постійне населення, наявне населення, приписне (юридичне) населення, наявне населення, постійне населення, принципи проведення переписів населення, методи проведення переписів населення, поточний облік демографічних подій, статистичне обстеження, соціологічне дослідження.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- історія проведення переписів населення;
- зв'язок між тимчасово присутнім та тимчасово відсутнім населенням;
- складові програми перепису населення;
- переписи населення на території України.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Загальні показники чисельності і структури населення та їх динаміки

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Абсолютні показники чисельності населення. Рівняння демографічного балансу.
- 3.2. Відносні показники динаміки чисельності населення.
- 3.3. Класи характеристик населення: аскриптивні, соціальні, економічні, міграційні характеристики.
- 3.4. Стать і статеву структуру населення. Співвідношення статей.
- 3.5. Вік і вікова структура населення: поняття, класифікація.
- 3.6. Типи старіння населення. Шкала демографічного старіння.
- 3.7. Прогресивний, стаціонарний та регресивний типи вікової структури населення.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: абсолютна чисельність населення, середньорічна чисельність населення, абсолютний приріст населення, природний приріст населення, міграційний приріст, еміграція та іміграція, відкрите та закрите населення, рівняння демографічного балансу, коефіцієнти зростання і приросту населення, період подвоєння населення, період “напіврозпаду” населення, первинне співвідношення статей, вторинне співвідношення статей, третинне співвідношення статей, прогресивний тип вікової структури населення, стаціонарний тип вікової структури населення, регресивний тип вікової структури населення, старіння зверху, старіння знизу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- типологія статі людини;
- вікові контингенти;
- шкала демографічного старіння ООН;
- шкала демографічного старіння Гарнье-Россета.
- статево-вікова піраміда;
- динаміка чисельності населення України.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Шлюбність і розлучуваність як демографічні процеси

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Шлюб як соціологічна і демографічна категорія.
- 4.2. Шлюбна структура населення. Основні категорії шлюбного стану.
- 4.3. Сімейна структура населення. Поняття сім'ї та домогосподарства.
- 4.4. Шлюбність як демографічний процес. Абсолютні та відносні показники шлюбності.
- 4.5. Незареєстровані шлюби, або співжиття: сутність, тенденції.
- 4.6. Розлучуваність як демографічний процес. Абсолютні та відносні показники розлучуваності.
- 4.7. Демографічні та соціальні чинники розлучуваності.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: шлюб, шлюбність, типи шлюбу, шлюбний вік, шлюбний відбір, шлюбне

коло, шлюбний стан, сім'я, домогосподарство, малодітні, середньодітні і багатодітні сім'ї, незареєстровані шлюби (співжиття), розлучення, розлучуваність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- строга та серійна моногамія як складові процесу шлюбного відбору: досвід окремих країн;
- динаміка шлюбності та розлучуваності в Україні: стан, перспективи.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Народжуваність і репродуктивна поведінка населення

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Демографічне поняття народжуваності.
- 5.2. Демографічні поняття, які характеризують здатність до відтворення потомства.
- 5.3. Абсолютні та відносні показники народжуваності.
- 5.4. Динаміка народжуваності населення України.
- 5.5. Репродуктивна поведінка населення: поняття та структура. Соціальний контроль.
- 5.6. Репродуктивні норми. Репродуктивні установки. Репродуктивні мотиви.
- 5.7. Життєві ситуації як рушії репродуктивної поведінки.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: народження, народжуваність, плодючість, бездітність, безпліддя, інфертильність, стерильність, шлюбна народжуваність, позашлюбна народжуваність, таймінг і спейсінг народжуваності, протогенетичний інтервал народжуваності, інтергенетичний інтервал народжуваності, соціальний контроль, репродуктивна поведінка, репродуктивні норми, репродуктивні установки, репродуктивні мотиви.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- шаблони репродуктивної поведінки;
- лінії репродуктивної поведінки (малодітна, середньодітна і багатодітна поведінка): стан та тенденції в Україні.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Смертність, тривалість життя і поведінка самозбереження населення

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Демографічне поняття смертності. Ендогенні та екзогенні причини смерті.
- 6.2. Показники рівня смертності. Абсолютні та відносні показники смертності.
- 6.3. Смертність за причинами. Міжнародна класифікація хвороб, травм і причин смерті.
- 6.4. Динаміка смертності населення України за причинами смерті. Очікувана тривалість життя та її регіональні особливості.
- 6.5. Сутність концепції епідеміологічного переходу.
- 6.6. Поведінка самозбереження.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: смерть, смертність, біологічна тривалість життя, організм, ендогенні причини смерті, екзогенні причини смерті, очікувана середня тривалість життя при народженні, дитяча смертність, живородіння, епідеміологічний перехід, самозбереження.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- природні (екологічні) причини смертності;
- соціально-економічні чинники смертності;
- освітньо-культурні чинники смертності;
- тенденції малюкової смертності у світі та Україні.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Відтворення населення

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Відтворення населення: поняття і сутність.
- 7.2. Гіпотеза Т. Мальтуса у загальній теорії відтворення населення
- 7.3. Особливості відтворення населення через призму концепції демографічного переходу
- 7.4. Історичні типи відтворення населення
- 7.5. Показники відтворення населення. Брутто-коефіцієнт відтворення населення. Нетто-коефіцієнт відтворення населення.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: відтворення населення, види руху населення, типи відтворення населення, режими відтворення населення, концепція раціоналізму, гомеостазис, демографічна революція, демографічний вибух, брутто-коефіцієнт відтворення населення, нетто-коефіцієнт відтворення населення, довжина покоління, стаціонарне населення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Т. Мальтус та його гіпотеза відтворення населення;
- концепція раціоналізму;
- моделі стаціонарне та стабільного населення.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Міграції населення: сутність, класифікація

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Міграції, їх сутність і класифікація. Класифікація міграції:
- 8.2. Показники міграції. Абсолютні та відносні показники міграції.
- 8.3. Взаємовплив міграцій та відтворення населення.
- 8.4. Трудова міграція населення. Мобільність населення.
- 8.5. Динаміка міграційних процесів в Україні.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міграція, урбанізація, рурбанізація, міграційна поведінка, міграційна установка, міграційна мотивація, демографічний цикл, демографічні параметри міграційних процесів, диференційна міграція, трудова міграція населення, територіальна мобільність населення, професійна мобільність населення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- міграційні процеси у сучасному світі. Міграція заміщення;
- тенденції трудової міграції населення України.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Взаємозв'язок демографічного та соціально-економічного розвитку

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Характеристики населення та їх роль в економічному зростанні країни.
- 9.2. Роль загальної теорії народонаселення.
- 9.3. Основні категорії теорії народонаселення.
- 9.4. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: демографічний фактор, народонаселення, якість населення, стратегія розвитку.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту доцільно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- тенденції соціально-економічного розвитку України та їх вплив на темпи та режими відтворення населення;
- тенденції демографічного розвитку України та їх вплив на соціально-економічні показники.

Семінарське заняття 10

Тема 10. Демографічна політика в епоху депопуляції

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Основні напрями формування демографічної політики в епоху депопуляції.
- 10.2. Економічні та соціальні наслідки депопуляції.
- 10.3. Державна демографічна політика: сутність та напрями реалізації.
- 10.4. Основні напрями державної демографічної політики у сфері охорони здоров'я і зниження смертності населення.
- 10.5. Основні напрями реалізації державної сімейної політики.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: демографічна політика, депопуляція, криза сім'ї, державна сімейна політика, демографічної політики у сфері охорони здоров'я.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту доцільно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- «демографічний вибух» та проблеми перенаселення у світі;
- сучасна демографічна історія;
- проблеми депопулюючих країн.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Демографія». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання.

Самостійна робота студентів виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни. Робота виконується самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника.

1.4.1. Теми, завдання та методичні рекомендації до виконання самостійних робіт

Тема 1. Демографія як самостійна суспільна наука

Завдання для самостійної роботи

1. Побудувати схему зв'язку дисципліни «Демографія» з суміжними дисциплінами.
2. Підготувати питання «Роль дисципліни «Демографія» у моїй фаховій підготовці».

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати лекційний матеріал, літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення: 1) розробити схему зв'язку дисципліни «Демографія» з суміжними дисциплінами з виділенням об'єкту і предмету вивчення дисциплін, спільного і відмінного між ними; 2) підготувати питання «Роль дисципліни «Демографія» у моїй фаховій підготовці», де розкрити значення дисципліни для професійної діяльності у галузі соціальної роботи. Оформити текст слід у друкованому вигляді.

Тема 2. Джерела даних про населення і демографічні процеси

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати реферат на тему:
Значення демографічної інформації для наукової та практичної діяльності.
2. Розв'язати задачі:

Задача 1. Визначити чисельність постійного населення міста станом на 01.01.2019 р. за умов, що чисельність наявного населення міста становить 35,7 тис. осіб, а чисельність тимчасово проживаючих на території міста складає 458 осіб. При цьому чисельність тимчасово відсутніх жителів міста становить 9 тис. осіб.

Задача 2. Є такі дані про чисельність населення міста на початок року: наявне населення – 425 520 осіб, у т.ч. тимчасово присутні – 5980 осіб, тимчасово відсутні – 2060 осіб. Протягом року прибули на постійне проживання 8145 осіб і вибули із постійного населення міста на постійне проживання в інші міста та населені пункти 1050 осіб.

На кінець року чисельність тих, хто тимчасово проживає збільшилася на 200 осіб, а чисельність тимчасово відсутніх – на 110 осіб.

Необхідно розрахувати чисельність наявного та постійного населення міста на кінець року, збільшення чисельності наявного та постійного населення за рік.

Задача 3. Чисельність міського та сільського населення України за даними переписів населення змінилася таким чином (табл. 1). Необхідно: 1) розрахувати середньорічні темпи зростання міського і сільського населення за 1959–2001 рр. та середньорічні темпи зростання всього населення за 1959–1989 рр. і 1989–2011 рр.; 2) проаналізувати дані таблиці та одержані результати.

Чисельність міського та сільського населення України за даними переписів населення

	1959	1970	1979	1989	2001
Все населення, тис. осіб	41869	47056	49609	51452	48457,1
у тому числі:					
міське	19147	25546	30169	34297	32574,4
сільське	22722	21510	19440	17155	15882,7
у % до всього:					
міське	45,7	54,3	60,8	66,7	67,2
сільське	54,3	45,7	39,2	33,3	32,8

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати лекційний матеріал, літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати реферат обсягом до 4-5 сторінок. Оформити текст слід у друкованому вигляді.

При розв'язуванні задач слід використовувати формулу взаємозв'язку між постійним та наявним населенням з врахуванням тимчасово присутніх та тимчасово відсутніх осіб (чисельність постійного населення дорівнює чисельності наявного населення мінус чисельність тимчасово присутніх плюс чисельність тимчасово відсутніх), а також формулу обчислення середньоарифметичних величин, як суми всіх фіксованих значень величин, поділеної на їх кількість.

Тема 3. Загальні показники чисельності і структури населення та їх динамікиЗавдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію на тему :
Сучасні тенденції статево-вікової структури населення Хмельниччини.
2. Розв'язати задачі.

Задача 1. У табл. 2 наведені дані по двох областях:

Таблиця 2

Показники демографічного розвитку областей

Показник	Перша область	Друга область
Чисельність постійного населення у сільській місцевості на початок року, тис. осіб	763,6	484,6
Частка сільського населення:		
– молодше працездатного віку, %	18,5	25,7
– старше працездатного віку, %	35,5	20,5

Розрахувати демографічне навантаження сільського населення працездатного віку в двох областях, зробити висновки.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розробити презентацію до 10 слайдів. В презентації слід відобразити такі основні положення: сутність статево-вікової структури населення, шкалу демографічного старіння ООН та Гарнье-Россета, динаміку чисельності населення Хмельницької області протягом останніх 5-10 років, структуру населення за статтю та віком.

При розв'язуванні задачі використовувати формулу розрахунку демографічного навантаження. Показник демографічного навантаження — це узагальнююча кількісна характеристика вікової структури населення, яка показує навантаження на суспільство “непродуктивного населення”. Розраховують зазвичай такі показники демографічного

навантаження: відношення кількості дітей, кількості осіб пенсійного віку і їх загальної сукупності до чисельності населення у працездатному віці.

Тема 4. Шлюбність і розлучуваність як демографічні процеси

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію на тему :

Динаміка шлюбності та розлучуваності населення Хмельницької області та України.

2. Виконати завдання.

Задача 1. Річна кількість шлюбів складає 355 880, а середньорічна чисельність наявного населення становить 45 706 086 осіб. Розрахувати загальний коефіцієнт шлюбності.

Задача 2. За даними табл. 3 розрахувати коефіцієнти шлюбності за віковими групами окремо для чоловіків і жінок. Зробити висновки.

Таблиця 3

Дані для розрахунку вікових коефіцієнтів шлюбності

Вікові групи, років	Кількість укладених шлюбів, одиниць		Середньорічна чисельність населення, осіб		Вікові коефіцієнти шлюбності, ‰	
	чоловіками	жінками	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки
15–19	7736	41028	1338354	1274764		
20–24	109720	145609	1776200	1698889		
25–29	116183	84630	1936083	1870983		
30–34	50245	34562	1702825	1699333		
35–39	26138	18475	1606189	1666327		
40–44	15101	10537	1473814	1579395		
45–49	10468	7673	1527838	1735978		
50–54	8146	5931	1587156	1908633		
55–59	5099	3490	1325238	1728785		
60 і старше	7044	3945	3382715	6192471		

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розробити презентацію до 10 слайдів. В презентації слід відобразити такі основні положення: сутність шлюбності та розлучуваності, чинники формування цих демографічних процесів, особливості (статистика) шлюбності та розлучуваності в Хмельницькій області, статистика шлюбності та розлучуваності в Україні.

При розв'язуванні задач слід використовувати формулу, за якою загальний коефіцієнт шлюбності розраховується як відношення числа укладених шлюбів за певний період до середньорічної чисельності населення у розрахунку на 1000 осіб. Визначається у проміле..

Тема 5. Народжуваність і репродуктивна поведінка населення

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію на тему:

Тенденції народжуваності населення у Хмельницькій області та Україні.

2. Розв'язати задачі:

Задача 1. Чисельність народжених дітей становила 501 803 особи, середньорічна чисельність жінок у віці 15–49 років – 11 525 669 осіб. Розрахувати спеціальний коефіцієнт народжуваності.

Задача 2. Чисельність народжених дітей за рік становила 501 803 особи, середньорічна чисельність населення – 45 706 086 осіб. Розрахувати загальний коефіцієнт народжуваності.

Задача 3. За даними табл. 4 розрахувати повікові коефіцієнти народжуваності. Зробити висновки щодо того, у якій віковій групі народжуваність була найбільшою та найменшою.

Таблиця 4

Дані для розрахунку вікових коефіцієнтів народжуваності (п'ятирічні вікові групи)

Вікова група, років	Середньорічна чисельність жінок, осіб	Кількість народжених, осіб	Віковий коефіцієнт народжуваності, ‰
15–19	1274764	35700	
20–24	1698889	152369	
25–29	1870983	166675	
30–34	1699333	98457	
35–39	1666327	40918	
40–44	1579395	7294	
45–49	1735978	390	

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати презентацію до 10 слайдів. В презентації слід відобразити такі основні положення: сутність народження та народжуваності, актуальність вивчення динаміки народжуваності, статистика народжуваності в Хмельницькій області і Україні, чинники народжуваності.

Задачі слід розв'язувати використовуючи формули.

Спеціальний коефіцієнт народжуваності дорівнює відношенню загального числа народжень за рік до середньорічної чисельності жінок репродуктивного віку, помноженому на 1000 (вимірюється у проміле)

Загальний коефіцієнт народжуваності розраховується як відношення абсолютного числа народжень до середньої чисельності населення за період (зазвичай за рік), помножене на 1000, тобто загальний коефіцієнт народжуваності вимірюється в проміле.

Повікові коефіцієнти народжуваності розраховуються як відношення числа народжень у жінок певного віку (років) до їх середньорічної чисельності у розрахунку на 1000 осіб(вимірюється у проміле)

Тема 6. Смертність, тривалість життя і поведінка самозбереження населення

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію на тему:

Динаміка очікуваної тривалості життя в Україні і світі. Тенденції смертності населення у Хмельницькій області та Україні.

2. Розв'язати задачі:

Задача 1. За рік в населеному пункті народилося 2600 осіб, померло – 1300 осіб. Розрахувати коефіцієнти народжуваності, смертності, життєвості та природного приросту, якщо чисельність населення на початок і кінець року складає відповідно 320 та 350 тис. осіб.

Задача 2. Чисельність населення країни на початок 2018 р. становила 53,9 млн осіб, у т.ч. за регіонами: Західному – 12,1 млн осіб, Східному –13,4 млн осіб, Південному – 11,3 млн осіб. Коефіцієнт природного та механічного приросту у Західному регіоні складає 5,2 проміле, у Східному – 3,7 проміле, в Південному – 13,1 проміле. Розрахувати регіональну структуру населення на початок 2019 р. в абсолютному виразі та у відсотках до чисельності населення країни.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати презентацію до 15 слайдів. В презентації слід відобразити такі основні положення: сутність очікуваної тривалості життя та її динаміку в Україні та світі; сутність смерті та смертності, актуальність вивчення динаміки смертності, статистика смертності за причинами в Хмельницькій області і Україні, сучасні чинники смертності.

При розв'язанні задач слід виходити з того, що під природним приростом населення розуміється різниця між числом народжень і смертей за період.

Загальний коефіцієнт народжуваності розраховується як відношення абсолютного числа народжень до середньої чисельності населення за період (зазвичай за рік), помножене на 1000, тобто загальний коефіцієнт народжуваності вимірюється в проміле.

Загальний коефіцієнт смертності дорівнює відношенню числа випадків смерті за період часу до середньорічної чисельності населення у розрахунку на 1000 осіб (вимірюється в проміле).

Тема 7. Відтворення населення

Завдання для самостійної роботи

Підготувати реферат на тему:

Типи та режими відтворення населення: еволюційний погляд.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати реферат обсягом 4-5 сторінок. Оформити текст слід у друкованому вигляді.

Тема 8. Міграції населення: сутність, класифікація

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію на тему:

Трудова міграція населення України: тенденції та напрями.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати рекомендовану літературу до теми самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати презентацію про особливості трудової міграції населення України, розкриваючи її тенденції та напрями. Обов'язковим є використання матеріалів Державної служби статистики України.

Тема 9. Взаємозв'язок демографічного та соціально-економічного розвитку

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію на тему:

Вплив соціально-економічної політики на відтворення населення

2. Розв'язати задачі:

Задача 1. Чисельність постійного населення області на 01.01.2018 р. розподілялась за віком таким чином: до 16 років – 335,7 тис. осіб, у працездатному віці – 801,6 тис. осіб, старше працездатного віку – 382,7 тис. осіб. Із загальної чисельності підлітків та осіб старше працездатного віку 12,0 % працює, а із населення у працездатному віці 2 % – це особи, які одержують пенсії за віком на пільгових умовах і не працюють та інваліди I–II груп, які також не працюють. Визначити чисельність трудових ресурсів.

Завдання 2. За даними перепису населення чисельність працездатних жителів регіону на момент обстеження становила 1 млн осіб. При цьому відомо, що в місті проживало 45 % населення відповідної вікової групи, а решта – на селі.

Визначити чисельність міського та сільського населення в працездатному віці на початок

наступного року, якщо відомо, що:

- чисельність населення, яке вступає у працездатний вік, становить 40 тис. осіб (25 тис. осіб проживає у місті, решта – на селі);
- чисельність населення, що вийшло за межі працездатного віку, складає 22 тис. осіб (12 тис. осіб проживає у місті, решта – на селі);
- чисельність померлих у працездатному віці рівна 5 тис. осіб (3 тис. осіб проживало у місті, решта – на селі);
- за межі регіону вибуває 3 тис. осіб працездатного віку (2 тис. осіб з міста, решта – з села).

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати рекомендовану літературу до теми самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати презентацію про вплив соціально-економічної політики на відтворення населення. Кількість слайдів до 10. Особливу увагу звернути на аспекти зайнятості, безробіття, доходів, рівня життя, динаміки чисельності населення, народжуваності та смертності.

Тема 10. Демографічна політика в епоху депопуляції

Завдання для самостійної роботи

Підготувати презентацію на тему:

Основні напрями державної демографічної політики у сфері охорони здоров'я і зниження смертності населення.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати рекомендовану літературу до теми самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати презентацію про основні напрями державної демографічної політики у сфері охорони здоров'я і зниження смертності населення (до 10 слайдів). В презентації слід відобразити такі основні положення: значення системи охорони здоров'я для відтворення населення; підвищення якості медичного обслуговування; сімейна медицина; профілактика та зниження професійної захворюваності; охорона й збереження здоров'я дітей; створення альтернативної страхової медицини; просвітницька та освітня діяльність, спрямовані на профілактику захворювань і піклування про здоров'я.

1.5 Індивідуальні завдання

Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання (реферату) для студентів денної форми навчання

1.5.1. Мета і завдання індивідуальної роботи

Індивідуальна робота є невід'ємною складовою частиною навчального процесу і являє собою важливу форму самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни "Демографія".

Виконання індивідуальної роботи має на меті, з одного боку, більш глибоке вивчення проблем функціонування соціально-економічної системи, з іншого боку, вироблення у студентів навичок наукового дослідження, економічного мислення.

Індивідуальна робота відображає рівень теоретичних знань студента, отриманих в ході вивчення дисципліни, і здатність застосовувати їх для вирішення певних завдань.

Порядок виконання індивідуальної роботи:

1. Вибір теми, складання і затвердження плану.
2. Вивчення наукової літератури, статистичного матеріалу.
3. Написання індивідуальної роботи.
4. Оформлення індивідуальної роботи.
5. Захист індивідуальної роботи.

1.5.2. Вибір теми, складання і затвердження плану

Написання індивідуальної роботи починається з вибору теми. Тематика індивідуальних робіт розробляється викладачем, який читає лекційний курс, і надається студентам.

Тема завдання обирається студентом згідно з його порядковим номером у списку групи. Разом з тим, за згодою викладача, допускається вільне обрання студентом теми із запропонованого переліку.

Визначившись з варіантом індивідуальної роботи, студент приступає до підбору і вивчення літератури. Значну допомогу в цьому йому може надати перелік літератури (підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей тощо), наданий викладачем у ході читання лекцій, а також тематичний каталог бібліотеки ХУУП, яким можуть скористатися студенти.

У процесі вивчення основної і додаткової літератури студент формує план індивідуальної роботи, який складається з вступу, трьох-чотирьох вузлових питань, висновку, списку літератури, що використовується.

План узгоджується з керівником, після чого студент приступає до написання тексту індивідуальної роботи.

1.5.3. Написання тексту індивідуальної роботи

Обсяг індивідуальної роботи в друкованому варіанті повинен складати в середньому до 15 сторінок.

Робота починається з вступу, обсяг якого не повинен перевищувати 1-2 сторінки. У вступі розкривається актуальність обраної теми, міра її теоретичної розробки, вказуються основні дискусійні питання, формулюється мета написання роботи і дається пояснення загальної логіки викладу матеріалу.

Далі викладається основна частина, в якій розкривається зміст теми.

Виклад кожного розділу доцільно починати із з'ясування змісту явищ, що аналізуються, і реальних процесів. Потім треба перейти до характеристики особливостей цих процесів, показати різноманіття форм їх вияву.

Більшість завдань передбачає необхідність супроводжувати теоретичні положення аналізом статистичної інформації (як правило у світі, Україні або області), що стосується змісту тем. Тому, при виборі варіанту індивідуальної роботи потрібно чітко визначити практичну спрямованість дослідження і при підборі літератури особливу увагу приділити конкретному статистичному матеріалу.

Виконання завдання передбачає детальне вивчення статистичних даних, їх систематизацію та аналіз. Джерелом статистичного матеріалу повинна слугувати Державна служба статистики України, а також її регіональні підрозділи, матеріали періодичних видань з досліджуваної проблематики в Україні та світі. Це можуть бути статистичні бюлетені, матеріали наукових та соціологічних досліджень тощо.

У тексті індивідуальної роботи обов'язково повинні використовуватися основні елементи аналізу (зведені таблиці, рисунки, графіки, діаграми), які потрібно супроводжувати певними поясненнями та висновками. Статистичний матеріал, наведений у таблицях, повинен містити найновіші дані з тієї чи іншої проблематики за останніх 3-5 років, з метою проведення їх аналізу та виявлення сучасних тенденцій. *Наведені цифрові дані обов'язково підтверджуються посиланням на періоджерело використаної інформації.*

На закінчення автор повинен чітко сформулювати основні теоретичні висновки і практичні рекомендації, що органічно витікають з кожного питання його роботи. За об'ємом висновків не повинен перевищувати 2 сторінки.

Готову індивідуальну роботу студент повинен здати викладачеві не пізніше ніж за 15 календарних днів до заліку. Викладач перевіряє роботу в 10 денний строк з дня її отримання.

1.5.4. Оформлення індивідуальної роботи

Індивідуальна робота повинна бути виконана українською мовою.

Перша сторінка роботи – титульний аркуш. На другій сторінці наводиться план роботи з вказівкою номерів сторінок, які відповідають питанням і підпитанням роботи. Текст роботи викладається на одній стороні стандартного аркуша (формат А4).

Параметри комп'ютерного роздруку (Times New Roman, 14; міжстрічковий інтервал – 1,5; всі поля – 2 см; абзацний відступ 1,25 см; форматування тексту по ширині).

Обов'язковою умовою є нумерація сторінок. Номери сторінок необхідно розміщувати в низу аркуша посередині. На перших двох сторінках (титальному аркуші і змісті) номери не проставляються.

У тексті роботи назви окремих структурних складових (а саме зміст, назви розділів, висновки, перелік джерел посилання, додатки) оформлюються за правилами заголовку великими літерами, виділяються жирним і розміщуються посередині сторінки.

Наступний текст слід подавати після двох інтервальних відступів.

Всі цитати, що наводяться в роботі, беруться в лапки. При пропуску слів ставлять крапки. При цьому необхідно стежити, щоб таке скорочення не відбилося на значенні цитат.

Робити посилання потрібно таким чином: після наведеної цитати, визначення, статистичних даних, формул у квадратних дужках вказується номер джерела за списком використаної літературних джерел із зазначенням сторінки, наприклад [4, с. 26].

Посилання на літературні джерела обов'язкові. У список джерел посилання, що розташований в кінці індивідуальної роботи, включається література, яка безпосередньо використана при написанні роботи (вона цитувалася, на неї посилалися тощо).

Перелік посилань складається по мірі використання джерела у тексті. Водночас, Закони України зазначаються першими у списку використаних джерел. Перелік посилань повинен містити не менше 8-10 джерел.

У додатки, як правило, слід виносити громіздкі статистичні таблиці, які слугували основою для розрахункових або узагальнених таблиць, наведених у основному тексті роботи, на які необхідно посилатися у тексті.

Додатки розташовуються у порядку появи посилань на них в основному тексті; посилання на них обов'язкові. Кожен додаток розпочинається з нової сторінки, повинен мати позначення і заголовок. Зверху посередині рядка з великої літери пишеться слово «Додаток» і велика літера українського алфавіту, що позначає додаток (наприклад, «Додаток А»). Далі з нового рядка пишеться заголовок додатку з великої літери.

Таблиці, що наводяться в тексті, графіки, діаграми, повинні бути правильно оформлені.

Вимоги до оформлення таблиць. Кожна таблиця повинна мати номер, коротку назву, яка повністю відповідає її змісту. Таблиці нумеруються арабськими цифрами в межах розділу (питання).

Спочатку з великої літери пишеться слово «Таблиця», потім зазначається її номер. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою. Після номеру - назва таблиці з великої літери.

Вимоги до оформлення рисунків. Всі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми тощо) і таблиці необхідно розташовувати безпосередньо після першого згадування їх у тексті або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці потрібно по можливості розміщувати так, щоб їх можна було розглядати без обертання роботи або з обертанням за годинниковою стрілкою. Всі рисунки позначають словом «Рисунок» з номером розділу і порядковим номером рисунку, розділеного крапкою.

Порушення вимог до оформлення індивідуальної роботи призводить до необхідності її переробки.

1.5.5. Захист індивідуальної роботи

Керівник роботи перевіряє індивідуальну роботу та виставляє попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту. На роботі зазначається «До захисту», ставиться дата та підпис викладача.

При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження.

Захист індивідуальної роботи складається з доповіді студента (5 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені в рецензії керівником або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена індивідуальна робота.

Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється викладачем, на роботі ставиться надпис «Захищено» з вказанням балу (від 0 до 10), дата та підпис викладача.

1.5.6. Тематика індивідуальних робіт з дисципліни “Демографія”

1. Відтворення населення в Україні: стан та перспективи розвитку.
2. Міграції населення, їх сутність і класифікація.
3. Шлюбність в Україні: основні тенденції.
4. Розлучуваність в Україні: тенденції і перспективи.
5. Шлюбний ринок як демографічна категорія.
6. Взаємозв'язок демографії з іншими науками.
7. Позашлюбна народжуваність: тенденції, детермінанти та перспективи.
8. Соціальний контроль і репродуктивна поведінка.
9. Чи можливий всесвітній шлюбний ринок?
10. Вікова структура і відтворення населення.
11. Статеві-вікова структура населення. Статеві-вікова піраміда.
12. Вікова структура населення і пенсійна справа.
13. Вікова структура населення і соціально-політичні процеси.
14. Вікова структура населення і економічна динаміка.
15. Сутність та завдання сімейно-демографічної політики.
16. Демографічний розвиток та здоров'я населення.
17. Вторинне співвідношення статей: сутність та стан в Україні.
18. Гіпотеза Т. Мальтуса у загальній теорії відтворення населення.
19. Демографічна політика: поняття, сутність, соціальні аспекти.
20. Демографічна політика в країнах, що розвиваються (на прикладі окремих країн або регіонів).
21. Демографічна політика в розвинутих країнах (на прикладі окремих країн або регіонів).
22. Демографічна політика в СРСР в 20–30-і роки: батіг і пряник.
23. Демографічне старіння населення та соціальний захист.
24. Демографічна типологія сімей: поняття і динаміка.
25. Демографічні аспекти соціально-економічних реформ в Україні.
26. Етнічні аспекти демографічних процесів.
27. Демографічні наслідки еміграції.
28. Демографічні прогнози ООН.
29. Демографічний вибух: причини і наслідки.
30. Демографічний перехід: поняття, форми прояву.
31. Демографічний вимір індексу людського розвитку в Україні.
32. Демографічне старіння населення: сутність, причини.
33. Роль соціології в поясненні демографічних процесів.
34. Роль демографії як науки.
35. Депопуляція в Україні: причини, наслідки, перспективи.
36. Напрями сучасної сімейної політики в Україні.
37. Європейський тип шлюбності в минулому і сьогодні.
38. Штучні аборти: демографічні і соціологічні аспекти.
39. Історичні типи відтворення населення.
40. Історія обліку населення в Україні.
41. Концепція “стійкого розвитку” та сучасні демографічні тенденції.
42. Міграція і народжуваність.
43. Світові релігії про шлюб, сім'ю, статеве життя, розлучення і регулювання дітонародження (на прикладі окремих конфесій).
44. Моніторинг демографічної політики в країнах Європейського союзу.
45. Нові репродуктивні технології: загроза або панацея?
46. Нуклеаризація сімей: сутність, соціально-економічні наслідки.
47. Основні проблеми демографічної політики в Україні.
48. Перший Загальний перепис населення 1897 року.
49. Планування сім'ї: соціологічні та демографічні аспекти.
50. Підліткова народжуваність: масштаби, причини та соціальні наслідки (за окремими країнами).

51. Потенціал зростання населення.
52. Потреба в дітях як соціологічна категорія.
53. Аналіз демографічної ситуації на Хмельниччині.
54. Регіональні особливості демографічної політики в Україні.
55. Вплив екології на демографічні показники розвитку території.
56. Репродуктивна поведінка: поняття, сутність.
57. Репродуктивна поведінка підлітків: тенденції і проблеми.
58. Поведінка самозбереження як чинник тривалості життя.
59. Роль рівня та якості життя населення у забезпеченні демографічного розвитку.
60. Економічні наслідки депопуляції.
61. Системи пенсійного забезпечення та їх зв'язок з демографічними процесами.
62. ЗМІ і демографічні проблеми в Україні.
63. Сучасні тенденції смертності (в світі та Україні).
64. Співжиття: сутність, форми, тенденції, причини, наслідки.
65. Соціально-демографічні аспекти багатоженства.
66. Соціально-економічна криза і демографічні процеси в Україні.
67. Проблема СНІДу: демографічні наслідки.
68. Старіння населення та цілі соціальної політики.
69. Джерела даних про населення і демографічні процеси.
70. Безпліддя: сутність, причини, наслідки.

Розподіл завдань між студентами подано у табл. 5:

Таблиця 5

Розподіл завдань між студентами групи

Порядковий номер студента за списком групи	Номери завдань	Порядковий номер студента за списком групи	Номери завдань
1	1; 36	19	19; 54
2	2; 37	20	20; 55
3	3; 38	21	21; 56
4	4; 39	22	22; 57
5	5; 40	23	23; 58
6	6; 41	24	24; 59
7	7; 42	25	25; 60
8	8; 43	26	26; 61
9	9; 44	27	27; 62
10	10; 45	28	28; 63
11	11; 46	29	29; 64
12	12; 47	30	30; 65
13	13; 48	31	31; 66
14	14; 49	32	32; 67
15	15; 50	33	33; 68
16	16; 51	34	34; 69
17	17; 52	35	35; 70
18	18; 53		

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку з виконанням теоретичних питань та тестових завдань за темами навчальної дисципліни.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Об'єкт і предмет демографії як науки.
2. Населення як самовідтворювана сукупність людей.
3. Основні напрями взаємодії демографії з іншими науками.
4. Демографічні структури і процеси.
5. Види джерел інформації про населення.
6. Сутність переписів населення.
7. Принципи проведення переписів населення.
8. Методи проведення переписів населення.
9. Програма перепису населення.
10. Категорії населення у статистиці населення (постійне, наявне і приписне (юридичне)).
11. Зв'язок між наявним і постійним населенням. Тимчасово присутнє та тимчасово відсутнє населення.
12. Поточний облік демографічних подій.
13. Абсолютні показники чисельності населення.
14. Відносні показники чисельності населення.
15. Поняття абсолютного та природного приросту населення.
16. Рівняння демографічного балансу.
17. Стать і статева структура населення.
18. Співвідношення статей : первинне, вторинне, третинне.
19. Вік і вікова структура населення.
20. Шкала демографічного старіння ООН.
21. Шкала демографічного старіння Гарнье-Россета.
22. Прогресивний, стаціонарний та регресивний типи вікової структури населення.
23. Шлюб і шлюбність як демографічні категорії.
24. Зареєстрований і фактичний типи шлюбу.
25. Строга та серійна моногамії як складові процесу шлюбного відбору.
26. Домогосподарство як різновид сім'ї..
27. Типи домогосподарств.
28. Шлюбний відбір. Шлюбне коло.
29. Абсолютні та відносні показники шлюбності.
30. Незареєстровані шлюби, або співжиття.
31. Сутність розлучуваності як демографічного процесу.
32. Абсолютні та відносні показники розлучуваності.
33. Чинники розлучуваності: демографічні, соціальні.
34. Демографічне поняття народжуваності.
35. Поняття плодючості, безпліддя, інфертильність.
36. Протогенетичний та інтергенетичний інтервал народжуваності.
37. Абсолютні та відносні показники народжуваності.
38. Репродуктивна поведінка і соціальний контроль.
39. Економічні, соціальні та психологічні репродуктивні мотиви народження дітей.
40. Демографічне поняття смертності. Малокова смертність.
41. Ендогенні та екзогенні причини смерті.
42. Концепція епідеміологічного переходу.
43. Самозбереження населення.
44. Відтворення населення: поняття і сутність.
45. Види руху населення: природний, механічний, соціальний, економічний.
46. Типи відтворення населення: архетип, традиційний, сучасний.

47. Показники відтворення населення. Брутто-коефіцієнт відтворення населення. Нетто-коефіцієнт відтворення населення.
48. Міграції населення: сутність, класифікація
49. Абсолютні та відносні показники міграції.
50. Трудова міграція населення.
51. Мобільність населення: територіальна, професійна.
52. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України.
53. «Демографічний вибух» та проблеми перенаселення.
54. Державна демографічна політика: сутність та напрями реалізації.
55. Складові демографічної політики: економічні, правові (адміністративно-юридичні), інформаційно-агітаційні (психологічні).

1.6.2. Структура залікового білета

Приклад залікового білету:

1. Категорії населення, що враховуються в переписах населення.
2. Тестові завдання:
 1. Що є предметом вивчення демографії?
 - a) здатність населення до самовідтворення через процес зміни поколінь: народжуваність, смертність, шлюбність, розлучуваність ;
 - b) здатність населення до народжуваності;
 - c) структура населення.
 2. Які структури населення вивчає демографія?
 - a) статева, вікова, шлюбна і сімейна структура;
 - b) освітня і професійна структура;
 - c) шлюбна і сімейна структура;
 - d) статева, вікова, адміністративна, демографічна структура.
 3. Назвіть методи проведення переписів населення:
 - a) метод опитування або метод саморахунку;
 - b) метод синтезу;
 - c) метод аналізу;
 - d) метод опитування і метод саморахунку.
 4. У демографії під смертністю розуміють:
 - a) процес вимирання покоління, який розглядається як масовий статистичний процес, що складається з безлічі одиничних смертей, які настають в різних вікових групах і визначають в своїй сукупності порядок вимирання реального або умовного покоління;
 - b) масовий статистичний процес, що складається з безлічі одиничних випадків захворюваності;
 - c) одиничний випадок смерті у реальному або умовному поколінні.
 5. Під поведінкою самозбереження розуміється:
 - a) ставлення людей до власного здоров'я і тривалості власного життя;
 - b) система дій і стосунків, направлених на збереження здоров'я протягом повного життєвого циклу, на продовження термінів життя в межах цього циклу;
 - c) система показників рівня здоров'я, захворюваності, смертності і їх структури по причинах.

3. Задача

Чисельність наявного населення міста протягом 2018 року збільшилась на 2,1 тис. осіб за рахунок міграції і склала на 1.01.2019 р. 324,0 тис. осіб. В 2018р. народилося 2500 осіб, померло 2101 осіб.

Розрахувати: чисельність населення на початок 2019 року, середньорічну чисельність населення, природний приріст населення.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

З навчальної дисципліни «Демографія» передбачено проведення 15 лекційних занять. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів (табл. 6).

Таблиця 6

Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни «Демографія»

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Денна	15	0,7	1,3	2,0	2,7	3,3	4,0	4,7	5,3	6,0	6,7	7,3	8,0	8,7	9,3	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Демографія» для студентів денної форми навчання передбачено проведення 15 семінарських занять.

За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Демографія» розподіляється пропорційно за виконання 10 завдань по кожній темі та складає не більше 1 балу за одне завдання.

Індивідуальне завдання виконане за пропонованою тематикою оцінюються окремо та складає не більше 10 балів. Загалом за виконання самостійної роботи студент денної форми навчання може одержати максимальну 20 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимальної можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 7.

Таблиця 7

Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Демографія»

№ з/п	10 тем	Номер теми										Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу											
	денна форма навчання	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання											
	денна форма навчання	10										10
3.	Усього балів											
	денна форма навчання											20

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни «Демографія», студент денної форми навчання може максимальну одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

Перерозподіл балів, в межах максимальної можливої одержання їх кількості за надані студентами відповіді відповідно на питання та тестові завдання залікового білета, наведено в табл. 8.

Таблиця 8

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Демографія»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань залікового білета		Разом балів
		1	2	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на кожне питання залікового білета	15,0	-	15,0
2.	Максимальна кількість балів за відповідь на тестові завдання	-	15,0	15,0
	Усього балів	15,0	15,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.
2. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.
3. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.
4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.
5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.
6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.
7. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття : монографія / О.М. Гладун ; НАН України, Ін-т демограф. та соціальн. дослідж. ім. М.В. Птухи. — Київ, 2018. — 224 с.
8. Населення України за 2018 рік . Демографічний щорічник. - Державна служба статистики України, Київ. – 2019. – 187 с.
9. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Міграційний рух населення України (2002-2019) [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Природний рух населення України (2002-2019) [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Демографічний щорічник «Населення України» [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Тема 2

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.
2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.
3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.
4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.
5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.
6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.
7. Населення України за 2018 рік . Демографічний щорічник. - Державна служба статистики України, Київ. – 2019. – 187 с.
8. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Всеукраїнський перепис населення: методологія та організація : навч. посіб. / Під заг. ред. В.О. Ларфенневої. - Київ. : Вид-во Держкомстату України, 2001. —336с.
10. Перепис населення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-perepis-naselenna>

11. Всеукраїнський перепис населення. Офіційна сторінка Всеукраїнського перепису населення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrcensus.gov.ua/>

Тема 3

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.

2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.

3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.

4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.

5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.

6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.

7. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Вікова структура населення (1989-2020) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/piramid/all.php>

10. Статеві-віковий склад населення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/stat_vik.html

11. Оцінка чисельності наявного населення України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: buhgalter.com.ua/upload/news/2020/1/Оцінка_наявного_населення_України.pdf

Тема 4

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.

2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.

3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.

4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.

5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.

6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.

7. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 396 с.

8. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Довго і щасливо. Чому українці стали менше розлучатися та більше одружуватися . Національна академія наук України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=5926>

10. Соціологія кохання: як українці одружуються і чому розлучаються [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/sociologiya-lyubvi-kak-ukraincy-zaklyuchayut-braki-i-pochemu-razvodyatsya-1113755.html>

Тема 5

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.
2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.
3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.
4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.
5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.
6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.
7. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 396 с.
8. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 396 с.
10. Демографічна ситуація в Україні в період незалежності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/08/21/infografika/suspilstvo/demohrafichna-sytuacziya-ukrayini-period-nezalezhnosti>
11. Аксьонова С.Ю. Підліткове материнство: демографічний аспект проблеми / Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. – К., 2016. – 184 с.
12. Народжуваність і смертність в Україні: Держстат опублікував невтішні цифри [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/rozhdaemost-i-smertnost-v-ukraine-gosstat-opublikoval-neuteshitelnye-cifry-1208394.html>
13. Демографічна ситуація в Україні в період незалежності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/08/21/infografika/suspilstvo/demohrafichna-sytuacziya-ukrayini-period-nezalezhnosti>

Тема 6

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.
2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.
3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.
4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.
5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.
6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.
7. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 396 с.
8. Лещук Г. В. Вплив демографічних процесів на соціальну стабільність у суспільстві / Г. В. Лещук, Л. Й. Петришин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 2 (39). – с.126-128

9. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Народжуваність і смертність в Україні: Держстат опублікував невтішні цифри [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/rozhdaemost-i-smertnost-v-ukraine-gosstat-opublikoval-neuteshitelnye-cifry-1208394.html>

11. Таблиці народжуваності, смертності та середньої очікуваної тривалості життя. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Тема 7

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.

2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.

3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.

4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.

5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.

6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.

7. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 396 с.

8. Лещук Г. В. Вплив демографічних процесів на соціальну стабільність у суспільстві / Г. В. Лещук, Л. Й. Петришин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 2 (39). – с.126-128

9. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття : Монографія / О.М. Гладун ; НАН України, Ін-т демограф. та соціальн. дослідж. ім. М.В. Птухи. — Київ, 2018. — 224 с.

11. Населення України. Імперативи демографічного старіння. — Київ : ВД «АДЕФУкраїна», 2014. — 288 с.

12. Демографічна ситуація в Україні в період незалежності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/08/21/infografika/suspilstvo/demohrafichna-sytuacziya-ukrayini-period-nezalezhnosti>

13. Населення України: демографічні складові людського розвитку / за ред. О.М. Гладуна. – Умань : Видавець «Сочінський», 2015. – 180 с.

14. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/popforecast2010.xls>.

15. Світова статистика в реальному часі [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.worldometers.info/uk/>

16. Населення Землі (в реальному часі) [Електронний ресурс] : Режим доступу :: <http://countrymeters.info/ru/World>

Тема 8

1. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.

2. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.

3. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.
4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.
5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.
6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.
7. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2018. – 396 с.
8. Проблеми соціально-демографічного розвитку та соціальна політика в Україні. [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/book/strateg2>
9. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження). Статистичний бюлетень /Державна служба статистики України. Київ, 2017. [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/12/bl_ztm_2017.zip
10. Міграційний рух населення України (2002-2019) [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Тема 9

1. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.
2. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.
3. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.
4. Муромцева Ю. І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева. – Київ : Кондор, 2006. – 300 с.
5. Дорошенко Л. С. Демографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко. — Київ : МАУП, 2005. — 112 с.
6. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : підручник / С. Г. Стешенко. - Київ : Вища школа. - 2005.-415с.
7. Кравець І. М. Управління трудовим потенціалом : навчальний посібник / І. М. Кравець. - Хмельницький, ФОП Цюпак . - 2015. - 424 с
8. Соціальні індикатори рівня життя населення. Статистичний збірник. – Київ : Державна служба статистики України, 2015. – 204 с.
9. Соціальний захист населення України. Статистичний збірник. – Київ : Державна служба статистики України, 2016. – 113 с
10. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь / Лібанова Е. М., Гладун О. М., Лісогор Л. С. та ін.; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи, Програма розвитку ООН, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Київ. - 2013. - 48 с.
11. Бойко Ю. Шляхи формування ціннісного ставлення до здоров'я та здорового способу життя у студентської молоді [Електронний ресурс] / Бойко Ю. – Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnuk_nauk_praz/2014/3/7.pdf. 9. Фреїк Н. Д. Людина і природа – філософський аспект / Н. Д.
12. Бойко Ю. С. Науковий аналіз категорій «здоров'я» та «здоровий спосіб життя» з позиції педагогічної аксіології [Електронний ресурс] / Бойко Ю. С. – Режим доступу : <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2877/1/%D0%90naliz%20katehorii%20%С2%А Vzdorovia%С2%ВВ.pdf> 28.
13. Ігнащук О. В. Застосування історичного підходу в становленні уявлень про формування здорового способу життя / О. В. Ігнащук // Наукові записки Вінницького

державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського – Вінниця. – 2014. – № 42. – С. 117–121. – (Серія: Педагогіка і психологія ; ч. 2). 29.

14. Бондар Т. В. Формування здорового способу життя молоді : навчальний посібник / Бондар Т. В., Карпенко О. Г., Дикова-Фаровська Д. М. / За ред. О. О. Яременко. – К. : Український інститут соціальних досліджень. – 2005. – 116 с.

15. Кобилянський О. В. Педагогічні та соціально-економічні аспекти самозбереження здоров'я зайнятого населення України / О. В. Кобилянський, І. В. Заюков // Педагогіка безпеки. 2016. № 1 .с. 59-66.

Тема 10

1. Драган О. І. Демографія : конспект лекцій / О. І. Драган., Т. І. Тертична. – Київ : НУХТ, 2014. – 132 с.

2. Демографія : навч. посібник / З.О. Пальян . – 2014. – Київ. "Київський університет". – 222 с.

3. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса : ФО П Гуляєва В.М., 2017. – 424 с.

4. Кравець І. М. Управління трудовим потенціалом : навчальний посібник / І. М. Кравець. - Хмельницький, ФОП Цюпак . - 2015. - 424 с

5. Соціальні індикатори рівня життя населення. Статистичний збірник. – Київ : Державна служба статистики України, 2015. – 204 с.

6. Соціальний захист населення України. Статистичний збірник. – Київ : Державна служба статистики України, 2016. – 113 с

7. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь / Лібанова Е. М., Гладун О. М., Лісогор Л. С. та ін.; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи, Програма розвитку ООН, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Київ. - 2013. - 48 с.

8. Рингач Н.О. Охорона здоров'я : необхідність змін і напрями реалізації принципів соціальної ринкової економіки. В: Соціальна ринкова економіка : орієнтири для євроінтеграційних трансформацій України / за ред. Є. Ніколаєва; Фонд Конрада Аденауера (KAS Policy Paper 25). - Київ, 2015. - С. 34—40.

9. Рингач Н.О., Керецман А.О. Обізнаність щодо здорового способу життя та дотримання його принципів. Полтавські дні громадського здоров'я : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 25 травня 2018 р.). Полтава, 2018. - С.15—19.

10. Українське суспільство : моніторинг соціальних змін: зб. наук. пр. / Голов. ред. В.М. Ворона, М.О. Шульга / Інститут соціології НАН України. Київ. – 2016, Вип. 3 (17). - 546 с.

11. Цілі сталого розвитку 2019. Моніторинговий звіт / Державний комітет статистики України. Київ. - 2019. - 92 с.

12. Показники для моніторингу стану досягнення Цілей сталого розвитку: методологія збору та розрахунку даних. Аналітичний звіт / GEF, UNDP в Україні. Київ, 2017. С. 62—63.

13. Макарова О. В. Демографічна політика : сучасні реалії та перспективи [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11688/01-Makarova.pdf?sequence=1>

14. Дегтяр А., Перебейнос О. Напрямки державної демографічної політики у сфері поліпшення стану здоров'я та підвищення тривалості життя населення України / А. Дегтяр, О.Перебейнос <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/2/03.pdf>

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Міністерство соціальної політики України: офіційний сайт. [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/news/17509.html>

2. Статистичні таблиці [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/az.html

3. Населення України (1990-2019). [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Міграційний рух населення України (2002-2019) [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Природний рух населення України (2002-2019) [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Демографічний щорічник «Населення України» [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період на період 2015-2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Proekt-Strategiyi-reformi_OZ.pdf
8. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/popforecast2010.xls>.
9. Світова статистика в реальному часі [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.worldometers.info/uk/>
10. Населення Землі (в реальному часі) [Електронний ресурс] : Режим доступу :: <http://countrymeters.info/ru/World>
11. Проблеми соціально-демографічного розвитку та соціальна політика в Україні. [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/book/strateg2>
12. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження). Статистичний бюлетень /Державна служба статистики України. Київ, 2017. [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/12/bl_ztm_2017.zip

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни – доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук

_____ І. М. Кравець

25 вересня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування 29 вересня 2020 року, протокол № 2

Завідувач кафедри _____ В. П. Синчак

29 вересня 2020 року

Погоджено

Декан юридичного факультету _____ С. А. Крушинський

28 вересня 2020 року

Погоджено методичною радою університету

22 жовтня 2020 року, протокол № 2

Голова методичної ради _____ Ірина Ковтун

22 жовтня 2020 року